

เรื่อง มะพลับ

รายละเอียด

มะพลับ ชื่อสามัญ Bo tree, Sacred fig tree, Pipal tree, Peepul tree

มะพลับ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Diospyros malabarica* var. *siamensis* (Hochr.) Phengklai (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ *Diospyros siamensis* Hochr.) จัดอยู่ในวงศ์มะพลับ ([EBENACEAE](#))

สมุนไพรมะพลับ มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า ชะนิง ตะยิง (นครราชสีมา), มะเขือเถื่อน (สกลนคร), ตะโกสวน ปลาย (เพชรบุรี), ตะโกไทย (ภาคกลาง), ตะโกสวน พลับ มะพลับใหญ่ (ทั่วไปเรียก), มะสุลัวะ (ลำปาง-กะเหรี่ยง) เป็นต้น

ข้อควรรู้ : ต้นมะพลับเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดอ่างทอง

ลักษณะของมะพลับ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- **ต้นมะพลับ** มีถิ่นกำเนิดในป่าดงดิบของประเทศไทย อินเดีย และในซวาเกาะเซลิเบส โดยจัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นเปลาตรง มีความสูงของต้นประมาณ 8-15 เมตร ทรงพุ่มกลมทึบ เปลือกต้นเรียบเป็นสีเทาปนดำ หรือบางที่แตกเป็นร่องเล็ก ๆ ตามยาว ส่วนเนื้อไม้เป็นสีขาว ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนซุย มีน้ำและความชื้นปานกลาง และชอบแสงแดดจัด มะพลับเป็นไม้ป่าดงดิบ พบขึ้นในป่าที่ลุ่มต่ำบริเวณกันชนระหว่างป่าบกและป่าชายเลน ชายป่าพรุ บริเวณชายคลอง ป่าดิบใกล้แหล่งน้ำ ป่าละเมาะริมทะเล และตามเรียกสวนทั่วไป ที่ระดับความสูงเหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 2-30 เมตร (ส่วนอีกข้อมูลระบุว่าประมาณ 50-400 เมตร) ในประเทศไทยพบได้ทางภาคใต้ ส่วนในต่างประเทศพบได้ที่มาเลเซีย
- **ใบมะพลับ** ใบเป็นใบเดี่ยวออกเรียงสลับ ลักษณะของใบเป็นรูปขอบขนานหรือรูปขอบขนานแกมรูปหอกกลับ ปลายใบแหลมทู่ โคนใบมน ส่วนขอบใบเรียบ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 2.5-8 เซนติเมตรและยาวประมาณ 10-30 เซนติเมตร เนื้อใบหนา หลังใบเรียบเป็นมัน ส่วนท้องใบเรียบแต่มีสีอ่อนกว่า หรือมีขนประปรายบ้างตามเส้นกลางใบด้านล่าง โดยมีเส้นใบประมาณ 6-12 คู่ แต่ละเส้นมีลักษณะคดงอไปมา มองเห็นได้ทั้งสองด้าน ส่วนก้านใบยาวประมาณ 1-1.5 เซนติเมตร และมีขนประปราย
- **ดอกมะพลับ** ดอกเป็นแบบแยกเพศและอยู่กันคนละต้น ดอกเพศผู้จะออกดอกเป็นช่อสั้น ๆ โดยจะออกตามซอกใบ ก้านดอกยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร และมีขนอยู่หนาแน่น มีกลีบดอก 4-5 กลีบ ยาวประมาณ 7-15 มิลลิเมตร ส่วนดอกเพศเมียจะออกดอกเดี่ยว สีเหลือง ก้านดอกยาวประมาณ 5-10 มิลลิเมตร และมีขนคลุมแน่น ที่โคนเชื่อมติดกัน ส่วนปลายแยกเป็นแฉกแบบต้น ๆ^{[1],[5]} โดยจะออกดอกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน
- **ผลมะพลับ** ลักษณะของผลเป็นรูปทรงกลม ที่โคนและปลายผลนูน มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2.5-5 เซนติเมตร ที่ขั้วผลมีกลีบเลี้ยงมีขนสีน้ำตาลแผ่กว้างแนบกับส่วนล่างของผล ขอบกลีบเป็นคลื่น ๆ กลีบไม่พับกลับ ผลเมื่อสุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีส้มเหลือง ผลสุกหรือผลแก่จะค่อนข้างนุ่ม ผิวมีเกล็ดสีน้ำตาลแดงคลุม เกล็ดเหล่านี้จะหลุดได้ง่าย ภายในมีเมล็ด 8 เมล็ด เป็นสีน้ำตาลดำทรงรีแป้น มีขนาดกว้างประมาณ 1 เซนติเมตรและยาวประมาณ 2 เซนติเมตร^{[1],[2],[5]} โดยจะติดผลในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม

สรรพคุณของมะพลับ

1. เปลือกต้นมีรสฝาดใช้ต้มกับน้ำดื่มเป็นยาบำรุงธาตุ (เปลือกต้น, เนื้อไม้)
2. ใช้เปลือกต้นนำมาต้มกับน้ำดื่มช่วยทำให้เจริญอาหาร (เปลือกต้น, เนื้อไม้)

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

3. เลือกต้นเป็นยาลดไข้ (เลือกต้น)
4. เลือกและผลอ่อนใช้เป็นยาแก้ไข้มาลาเรีย (เลือกและผลอ่อน)
5. เลือกและผลแก่มีรสฝาดหวาน ใช้เป็นยารักษาแผลในปาก แก้คออักเสบ ด้วยการใช้เปลือกและผลแก่นำมาต้มเป็นยาอม กลั้วคอ (เลือกและผลแก่)
6. ช่วยขับผายลม (เลือกต้น, เนื้อไม้)
7. เลือกต้นใช้ต้มกับน้ำดื่มเป็นยาแก้บิด แก้ท้องร่วง (เลือกต้น, เนื้อไม้) ส่วนอีกข้อมูลระบุว่าการใช้เป็นยาแก้บิด แก้ท้องร่วงให้ใช้เปลือกและผลอ่อนนำมาต้มกับน้ำรับประทาน (เปลือกและผลอ่อน, ผลดิบ, เมล็ด)
8. เลือกต้นนำมาทำให้กรอบชงกับน้ำดื่ม เป็นยาแก้กามตายด้าน แก้ความกำหนัด บำรุงความกำหนัด (เลือกต้น, เนื้อไม้)
9. เลือกต้นใช้เป็นยาทาสมานบาดแผลและช่วยห้ามเลือด (เลือกต้น, เนื้อไม้) ส่วนอีกข้อมูลระบุว่าให้ใช้ผลดิบเป็นยาห้ามเลือด และใช้เปลือกและผลอ่อนนำมาต้มเอาน้ำใช้ชะล้างบริเวณบาดแผล สมานแผล (เปลือกและผลอ่อน, เลือกต้น, ผลดิบ)

ประโยชน์ของมะพลับ

1. ผลมะพลับแก่สามารถรับประทานได้
2. เนื้อไม้มะพลับสามารถนำมาใช้ทำเครื่องมือทางการเกษตร เครื่องกลึง และใช้ในงานแกะสลักได้
3. เลือกต้นให้น้ำฝาดที่นำมาใช้สำหรับการฟอกหนัง
4. ยางของลูกมะพลับจะให้สีน้ำตาล เมื่อนำมาละลายกับน้ำจะใช้ย้อมผ้า แห และอวนเพื่อให้เกิดความทนทาน เช่นเดียวกับตะโก แต่ยางจากลูกมะพลับจะมีคุณภาพที่ดีกว่า เพราะไม่ทำให้เส้นด้ายแข็งกรอบเหมือนลูกตะโก จึงทำให้ยางของลูกมะพลับมีราคาดีกว่าลูกตะโกมาก จึงมีพ่อค้าหัวใสนำยางของลูกตะโกมาปลอมขายเป็นยางมะพลับ จึงเกิดคำพังเพยที่ว่า "ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก"
5. สำหรับการปลูกต้นมะพลับเพื่อใช้งานด้านภูมิทัศน์นั้น สามารถปลูกได้ตามริมน้ำ เพื่อให้ร่มเงาได้ดี เพราะเป็นไม้ไม่ผลัดใบ
6. ในด้านของความเชื่อ คนไทยเชื่อว่าต้นมะพลับเป็นไม้มงคลชนิดหนึ่ง ด้วยเชื่อว่าการปลูกต้นมะพลับไว้ในบริเวณบ้านจะทำให้ร่ำรวยยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ปลูกไว้ทางทิศใต้
7. บางตำราก็ว่ามะพลับเป็นไม้ที่ควรปลูกไว้ทางทิศใต้ แต่ยังหาหลักฐานยืนยันไม่ได้แน่ชัด คาดว่าคงเป็นเพราะต้นมะพลับเป็นไม้ยืนต้นที่มีอายุยืน ทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี หากนำมาปลูกไว้ในบริเวณบ้านเชื่อว่าจะทำให้มีความอดทนต่อสิ่งแวดล้อมเหมือนดังต้นมะพลับ

คำสำคัญ : มะพลับ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ที่มา : <https://medthai.com/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-07-16

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1735&code_db=610010&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology